

हरिविलास महाकाव्य

- Title -
- Accession No - Title -
- Accession No -
- Folio No/ Pages - 8116
- Lines-
- Size
- Substance Paper -
- Script Devanagari
- Language - संस्कृत
- Period -
- Beginning - श्री गणेशाय नमः॥ रचयितस्तरसाय छिन्नगिरि
- End - कार्मकलि प्रसंगान् १४ राधमंन्यवः॥
- Colophon-
- Illustrations -
- Source -
- Subject - साहित्य
- Revisor -
- Author -
- 1. Remarks- चार भाग हैं, भूषण हैं

निवेदन
रखवाले

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ रचयति सदा यच्चित्रमेतत्पुष्पं प्रशमयति च न हृत्केनचित्कौतुकेन अविदित
 मपरैस्तुमुज्ज्वलानामनुजदलनदक्षशर्वसर्वस्वमव्यात् १ यद्यपि मत्तचित्तागुणवर्जितानंदपिसाधुसुखा
 यमविष्यति २ रुनिमिन्नमिदं यदुदीर्यते हरिकथाकलिकल्पमनाशना ३ रेरेखलाः प्लुतमद्वयनसमस्ताः ४
 स्वर्गसुधास्तिसुलभाननुसाभवद्भिः कुर्मलदत्रभवतामुपकारकारिकाव्यामृतपिवततत्परमादरेण ५ सुरासु
 रानुग्रहनिगतायुष्मपागृहं विगृहमाददानः श्रीकेशवशैशवमेतदनंदगोपालगोहभरणावभव ६ अक्षिप
 ल्वरुचां नुरंजितोरिगतो भगवतो मुरद्विषः अंगलेषु निहितांस्तोपलाः पद्मरागपदवीप्रपदिरे ७ परिस्फुर
 कैरवकोशकल्पः कस्मत्पणालौ नवनीतगोलः नीतोऽभ्रयंयाचितुमाननेन समगगतं अं द्रवावभासे ८
 भगवतियदुनाथेनंदसमावतीर्णफलदलमुकलश्रीः शास्त्रिनां सर्वदासीत् प्रतिदिनमधिकभक्तो धना
 नां समृद्धिः क्षणमपि नववाधे व्याधिं राधिश्च कंचित् ९ सुकृतं किमकारि नंदपत्न्या किमु नंदेवयं नतस्य तोमः
 विजहार जगदुत्थं रंकेन वपंकेरुलोचनो मुकुंदः १० गुरुरिति विलपन्तां कुत्र पुत्रः प्रयातो दुर्गतिर्वहि
 रंतः पर्यटन्तां समंतात् मरुतमणिमद्यं नो विदन्त्यं तं सुदृढमपि धनकल्पवालकसंकराचिन्त ११ कस्या
 श्रिं दालिगितवालकायाः प्रतिप्रतापं सनिर्भरायाः कस्तूरकालिपुमिव प्रकामं वक्षो मृगायाः क्षणमा
 नं मासीत् १२ मगमदतिलकौ श्रीजितौ धर्ममध्यगुरुचंदमलसांद्रस्वदविंदंतरस्यः उडुभिरिव जितरुदोव

उपजातस्य द्रु

2

२

उपजातं

लान् अपिच पणनिकेतवचनवागतमयं तानयस्तव सर्वदा २३ अस्मा सुयाता सुवदिः प्रयत्ना
 कृतान्तरं तस्मै वत्तप्रविष्टः सुतस्ववापे नवनातदुग्धधा निभुंते व्रजपालपत्नि २४ दत्ते स।
 खिभ्यश्च वत्तिस्थितेभ्यः पात्राणि सवीतिभिर्न निपश्चात् अनर्थमेतादृशमातनो निसदा मदानेव वि
 भेति किंचित् २५ एवं गोपीवाक्यमाकर्षितम्यकताः प्रत्याह प्रेम एवं पिशोदा सततं सर्वमन्निमिज
 होमध्वं संप्रपातस्व गृहं भो सुवृत्ताः २६ इत्येव सा दंगमिता सुसद्यो गृहं गता सुव्रजवाणि नैव सुते स
 मालिग्य भयवलीने जगादा कंचिज्जनना जनाण्या २७ किमिति गच्छसि वत्स परालयं स्व गृहं एव रम
 स्वनिरंतरं तव हृदये मस्य ए निदधान्यं गतयया मियं सखि वद न्यपि २८ इति तव चरितं निशम्य दुरि
 तपथे कपरा मुरेवा व्रजेः अपि सुतयदिता जनविदध्या दहृतं तदा किं मे हं चरीवरी मि २९ अति दुष्टकं
 स नृपसाध्यसयोगादि निशि क्षितो पिवद्गुधा जनयिज्या मस्य ए न्यं च वरुदं सो भयहीनो नपरो दितं हि कल
 येति कुमारः ३० नंदः खनं दनमेव द्यवपा विशेधः शोभायमानवपुमं बहु युक्ति युक्तः वंदावने बहुलवा
 लतलाभिरामे रामेण साई मं वगास्तनयेत्यभा एतत् ३१ नानागुणैः सुनिर्मज्जलमं नृनस्य श्रीसूर्यस्तनु
 हरिभूमिभुजो नियो गतत्रैलोक्यकौतुककरं क्रियते स्म काव्यं लाले विराजकविना कविनायकेन ३२
 इति श्रीहरिविलासे महाकाव्ये ब्रह्मवाल्मीकी उवाच निनामप्रथमः सर्गः ॥ १ ॥ ततः प्रसूयत्यसम

पुनर्विलं विनष्ट
 द. ५
 दुष्टं पुष्पताम्रा
 ४५

२

ल५

क्रनक्षभर्तुः कलितगलितशकैः सैदिकेयः समनार ११ नं दक्षिदानंदमयस्य तस्य माया नुरुपस्य पराव
 रस्य आलिंगनाद्यत्सुखमापदंतस्तानभाजो नुभवंति नान्ये १२ कंदकद्वयमतीव सुंदरं राधकोरसि निराक्षितं
 मयारं नुभवं मम तस्य दीपतां सुवृत्तिविरूपाय नरसयत १३ निर्गुणं विगुणं नाम गोचरैः स्वैर्गुणैर्जगदि
 दं चराचरं मोहयन् विजयते तस्मात्कुलजो यिकामस्त एतस्करो हरिः १४ गोकुलान्निर्गट एव देवकी बालको
 विभुवनैकपालकोलीयानुचरवर्गवत्सलो वत्सलो ल्यवृत्ततो विचरतुः १५ शायताशनासनसमागमगतं कुरुतः
 स्मनं रत्नयौमनुजं दौसह सर्वकालमिह किं विचित्रं वपुरे वभिन्नमुभयोर्ननुचेतः १६ दृष्टनादुरिव धार्यमाययो प्रा
 पसेव वधमात्मनस्ततः यः परस्य विषमं विचिंतयत्यापुयात्स कुमतिः स्वयं हितम् १७ धरस्य भरणं त्करेण चक्र
 ताशनप्राशनादिरिष्टवक्त्रेण कप्रभृतिदानवध्वंसनात् १८ दुतमनुक्षणां शिभुरसौ सरोजं क्षणक्षणादपि
 वक्षणां ललितक्षणां व्यातनोत् १९ उजितस्वतनयां व्रजस्त्रियः दक्षमेव ममावभविरे विप्रमंत्रिकिमुकुर्वते
 सदा तस्य सामं पिगतस्य राज्ञोः १९ द्वादिष्टिरसदं न धृष्टदने सौम्यं प्रविशं बुभुजे मस्य एतं समस्तस्त्राना
 दिकर्मकरणयकलिङ्कन्यामाधन्मत्तं जगता सुतासु २० समीक्ष्य संपदिसमनः स्वामिनीं पलायन
 परायणः स नवतीतचोरो भवत्तु रथात्तमनुयायिना न भवति स्म धर्तुं क्षमाघनस्तनपरिभ्रमादं
 त्सगामिनी २१ असदस्त्रनर्तितकरां बुरुहस्तपुपदतं पुनमुपत्यरुया इति नंदगोयगृहिणा
 मवदद्भुजवासि वामनय नानिकरः २२ अनुचिता निवकां सिवदत्तं पक्षिपतिवत्सि चैव नश्य

कामिनी २

गतासु ४

समुपागता ४

४

लिये मुंरुदधौ ये निस्त्रयां स्थिताः ३१ मुचन्तं दं निर्जरौ तचेन जे जीयते सौ करिराजरूपः सेमादि मुख्याः
 गिरयः समस्ताः शाकल्यं मस्यैव विजं वयति ३२ हृदयनिबन मदां मुदिरकात्त विना नट प्रतिभटः सदा शिखिपुवन
 शीतल्यते द्विषाधिप विदारण रणनखात्न संजा सल्लग गाधिप भय करीन नरीदरीदृश्यते ३३ तत्तत्तं रं हृदि
 नां प्रिय परंपरा हरणं जयंति जगतां रुरुः सुरतरु रुरुस्तं द्वा एतत् हरंति च मुकाः स्फुरत्युपमपन्नवाली
 रुचः सुधामधुरबंधरधुनि मुचं सुसरत्त वत् ३४ समग्ररुत्तं सततं सटते सर्वतः सुरैः सह सुरांगना वलि संपदा
 रिहै वं सति हतेन च स्मरति तं मलमलिगण प्रभाभस्वर प्रसन्नतरु कंदर प्रदरं मंदिरं मंदरं ३५ ये ये नपाः प्रतिन
 पात्त मलभयेन नाना स मृदु सुभगानि पुराणं मुचं नृते तैतपस्थिनं रं वात्र निषेव्य मलकं सोदका निसमयंग
 मयंति ता वत् ३६ कीजगत् हंति लवलीलनिका निकां जां तलं पतिवाल मृदुला रणपल्लव निभोगाः प्रसुप्त
 फलिना मुपवहं एति मंचं चोत्तं दृषदः कुलया जनानां ३७ तपतपनं मे होमि स्तापि ते कंभयुग्मे युति कुच व
 पुग श्रीधारि एि प्रेरयंति रं मद्रमदिभं द्राः पुष्करा लं कतायां सरित्ति किं मं पिपात्वा प्रवक्षते पुष्कराणि ३८
 अस्मिन्के दं वकलिका कलिता वतसां गुजा वलीललितपीनपयोधरा ग्राह्यौ वकस्य वस्ति नो विषया नुरक्तं
 विनं चिरं वनचरानं चरा करोति ३९ इत्यं मृदं सत्यवाणी विलसां न्यश्रुत्तं निमो एि शोभा विरोधान् प्रा
 ति प्राप्नो गे इहां चक्रवर्ती मंदं मंदं रौलं मंध्या रुरोह ४० सततं विचरन्ति सततं वत्तं मद्रं स मं रानै रानै कर

संपदा

११

निरंटाकवि५

नैप्रतिप्रयातामधुमजां रं वभतलेनिपेतुः २० अथतामदनानलेनदग्धादिनदीनैरुसुतादियाहमुद्रः समजीवय
दच्युतः समस्ताः सुदताः सैवसमगमादितेन २१ तामिर्मुक्तः पञ्चपत्रेक्षणभिर्गकाराभिस्तुभिरम्याननाभिः
तत्रशीत्यापुष्ययज्ञैवसाक्षाद्वासरंभञ्जफालिम्बुकार २२ सकलशगविचित्रविचैरितेस्तुजगननिवड्ड
मृगागताः नटवड्डसवसद्वजवल्गुभावजगतो जगतोविभुरावभौ २३ तद्रासमञ्जलविलाकनकौतकेन
देवोयपुस्त्रिदशवर्त्म सुवर्णवर्णः ३ द्विपतादृष्टमिदंनिरंशकिलोकेरभुविनापिबडितः क्वचिदुल्लसन्ति २४
निरयस्यनिदानमुक्तमार्गैः कुलदानांमनसापिसुंदरीणां अमृतायवभवतस्तु साक्षाद्भुजसत्पमदशांवित्रमेत
त् २५ इत्यविधायानिरसेनरासक्रीडांसदृढावनमध्यदेशे दृष्टाविस्तारस्त्रिगोयगाभिर्गावद्विनंगेधरमोर
रोह २६ रूपविभ्रमगुणोदयेन कामेनकमिधिनंगेपिकाजयेत् केवलानंदपिजीविताधिकाराधिकाभगवतो
हुरैरभूत् २७ तदवेक्षणलोचनलोचनंजगदानंदकरंजगदुरुतंमुवाचविचारचंचुरभ्यनु रंवाक्यमिदंहलायुधः
२८ विरचयन्तिवितारमितान्वहंप्रणयिनीजनरंजितमानसाः रुचिरविभ्रविहंगमवारिजादतवनेषुवनेषुव
नेचराः २९ अनुभवन्तिवियोगंनान्नकोकः कदाचित्कलयतिसहस्रख्यचरीकः नविरमतिविकासोना
रजानांजनयतिजनवित्रंचंदनः पुष्पयोगात् ३० तुंगल्वनितरांनिराह्यसहजसोभाग्यमप्युत्तरंरम्या
अपिमणस्तथाप्रतिभटादिन्दतिनांदतिनः अस्यानन्यसमस्यहंनगिरयो लज्जाभरादुत्तरान्मेनाकप्रमुरवा

चंपकैः ३

ते२

के कणवदसुंधरातलमालोकपतिस्मसाधवः ४१ अलंकृतोपपपयः प्रवाहैर्विभिन्तिनोद्यतवत्सवर्गे
 सिद्धाभिर्नैश्वर्यमिचिन्नवनिस्तत्रप्रसादोदयमससाद ४२ नानागुणैरवनिमंडलमंडनस्योत्सवसुनुह
 रिभूमिभर्जोनिमोगातत्रैलोक्यकौतुकं क्रियतेस्मकाव्यलंगलवराजकविनाकविनायकेन ४३ **हिरविलासमहाकाव्यद्वितीयः सर्गः ॥ २॥** गिरिराजमधुमनोरुदंमधुमुख्याः ऋतवः समाययुः अथत
 स्पविधानुमर्चनं विराभिः सुमनः सन्निभैः १ पुष्पाणि प्रथमंततः प्रकटिताः स्तोतोत्सवाः पल्लवाः प
 म्पाकुम्भदकोकिलालिललनाकोलाहलकोमलः इत्यंपादुरभंडुपेत्सपरितः प्राजप्रमोदप्रदः प्रोदाम
 कुमराजिराजितवनहोलीमनुदमापतिः २ प्रसन्नकलिकाकुलैः किसलयैः करस्पृदिभिः स्फुरन्मधु
 मरुभ्रमदुमरकोकिलाकूजितैः रतिक्रमसमुज्ज्वलैरुपवनावलीमंडलाभमंडयदिवप्रियामनुवसुंध
 रावल्लभः ३ आरूढोमलयानिलहिपरंपुरोविलासानुगैः पीतः पुष्पविलोचनैर्नवलतापोरागना
 नौलैः अभ्राम्पतवनपत्रनेमधुमहीपालस्ततः कोकिलालीलालायमिलन्ममदुमरिकाजकारभेराश्वैः
 ४ सुहृदस्तरुणनखदतानांप्रतिपत्ताः पथिकोजाजनानां हनघुनिदस्यवः समंताद्विपिनेकिंशुक
 कुडमलाविरेजुः ५ किंशुकक्षेत्रिरुहविलसंतः किंशुकाः कुटिलतांकलयंतः पांशवारणविदारण
 ताव्राः कामकेशरिनखां विरेजुः ६ कारस्त्रीववनस्थलीनवनवांशोभांशान्वहंपांशान्पीत्यपतिस्मंत
 वभा

कुडमलाः २

५

विधिः ६

स्वरं रवजूरेः शरैः मन्मथः मृगाः सुगुणः क्षमापतिरिव प्राप प्रतिष्ठां परां शत्रिः स्वीकृते स्म मुग्ध ललनाल
 जेव काशं किमात् ७ उपवनतरुत्तया धापते लधुवर्णे विरचित जलकेलिः पद्मनाकामिनाभिः प्रियसु
 हृदसमेत आययौ योगि योगस्थिति विलनदक्षो दक्षिणे गंधवाहः ८ प्राप्नः प्राप्नमिदं मंजलजि
 नीसौरभ्यभारं बहन्नुदमस्तव कान्तिमन्ने वलतालक्ष्मी भिवलि कयन् स्वीकुर्वन्मदमंथरा निवंग
 ते वीमभुवां विभ्रमात्मदं मंजुपाजगामपवनः पाटीरवाटीतटात् ९ अतिमंदचंदनमहीधरवातस्त
 वकामि रामलतिकातरुजातं अतितापसां नुपवनं मदनानीमंजुगुंजदलि पुंजमकाधौ १० कुपि
 तापिम नः पतिना सहकारविलोकन जातरसातरसारमते स्मनस्य रमणीयतनुः सुरभौ सुतनुः
 ११ प्रसुरत्युचरवालपल्लवां वीरुधंश्च तरवश्च काशिरैः क्रीडिता रवकुसुमवारिभिः कामभिजस
 मये समागते १२ रूपसौरभसमदिसमेतं चंपकं प्रतियपुर्नैविलिंदाः कामिनस्तु जगदुस्तदशेषं ज्ञा
 दिकादिगुणिनां कतिनस्युः १३ कतिकतिनवसंते वल्लयः शाखिनो वा किल यमुमनोभिः शो
 भमाना वभ्रुः तदपि पुवजनानां प्रातये केवलां भदमिने वकलिका लाभारशालारसालः १४ ॥
 आलोक्य विलासवनस्थली नपथिकैः पथिकैः पतितं भुवि मलय दमसौरनमे पुरोदरसमी १५ समीरि
 तवल्लरी १५ वकुलकुलमिलन्मिलिंदमालामदकलको किल कूजितोदयेन ब्रह्मनिपमिनो

टलला लालेभिरेवारिकाः क्षितिर्भवदयं काकिंचरलं वनालावलिललितनलिन्यः शोवलिन्यः
 स्तदासन् ३३ चक्रचंदुरुचासमरलमसो एतंतृष्णीपतिर्धैतत्रजितादिवाकरक रास्तेमुनात
 त्सेणारकातानाकुचभधरेनिदधिरेमन्यहमेवंतदानेयेनंदकरः कथं दिव करलपुत्रतन्वीस्त
 नः ३४ तपनस्तपतिस्ममंदमंदज्वलनोपिज्वलतिस्मकिंचिद्वशरं एशि शिरेथ किंतु नोयुवतीना
 स्तानपुष्पमात्रमासीत् ३५ अथसुखमनुभयभधरेस्मिन्नुनिकरेणविरजितेसमतात् निकटमुप
 गतेसहस्ररश्मौचरमगिरेर्वज्रमच्युतः प्रतस्थे ३६ गोधनानिपरुतः समाययुर्गोदुहत्तदनुवर्हभुव
 णः रेचतुर्गुरलिकामनोरौतौतदंतरगतौ नराविव ३७ प्रापदस्तमयमुत्सदोधितिः कामिनीभिरेस
 क्लिनाक्षितः धलिधसरतनुं श्रसागजग्राविशोद्गमसोजगुरु ३८ नानागुणैरवनिर्मलमेउन
 स्पृष्टीसर्पस्तनुहरिभमिभुजोतियोगात्त्रैलोक्यकोनुकरत्रियतेस्मकाव्यलालिंवराजकविनाकवि
 नायकेन ३९ ॥ ३ ॥ निष्ठादुरिविलासतृतीयः सर्गः ॥ ३ ॥ आकारणार्थं विसुदेवस्तन्वारं क्रूरमुखं स्व
 भावात् तत्रोत्तरेप्रेषयतिस्मकसोवारावतंसोयमसप्तयासन् १ भावितददनचंद्रशनिप्रेमहरपरितो
 वितोदरः राम वस्मपदयोमुपावनं प्रापगोकुलमसौकुलोज्वलः २ आलिङ्गितोसौपरमेश्वरेण रा
 मेणविश्वैकमनोरमेणदक्षीत्युसंयुक्तविलोचनोसौधन्यं वपुर्मानपतिस्मसस्य क ३ नंदेनपश्चात्

पञ्चमगिरे
 ज ९

ज ६

मं कूर

रि० जिहोसौदिव्यासनस्थोगलिताधरेवेदः जेषां गनालेशकरचिरायवक्तोसवाकाव दति
 स्मसम्पक् ५ नंदतेतनयर्षनेत्सुकः कसभमिपतिरस्तिसततंतुषुग घतनयावुभाविमोसघर
 वमधुराविलोकता ५ तनिशम्पवचनंतदरितेतापमोपपरमवृजाधिपः मावधस्तुमुदमोपदु
 न्यदेत्यनिदितनसाधनोद्यतः ६ उद्यतियास्पतिपादवनंनोमधुपुरप्रतिकंसवतादरः ७
 तिनिशम्पवचोविषदुःसहं निजगदुस्तमरातिमिवस्त्रियः ७ अकुरतेनामनिनिश्वयेनवली
 वक्रुव्रादिसमासएव अस्माकमात्मानममुंयतस्त्वदतातवनेतेमुपागतोसि ८ ततः प्रभाते
 समुपस्थितोसौनदादिगोपैः सहशोभवानः आरुह्यतेत्यनमदिदेवोवाजाहुहिः किंचिदुपाजगाम
 ८ अत्रांजमिव्यामहमांशुतावत्प्रयातपूयं वृजमिदुमुख्यस्थसमादिश्यवधूरुंदश्रुतदश्वीवीरिह
 सुचाल १० अंगनाः कथमपि वृजं प्रतिप्राणनायविरहाकुलीकृताः हतता निजगदुसुसंस्थि
 तास्थिताः वसरोजलोचनाः ११ नां पाठयन्मदुगिरः भुवसारिकास्तानीलालयं अनकुलीनृ
 युको नैव किंचाबुधनिमुचोमुरजस्यत्रो नैव नैव नैव पिकेलिकलापिणः १२ एवोसोयमुनात
 दचतदिदं देवावनं पावनं श्रीजकुं जगहस्त एव सुमनसोमभिरामप्रियतेनैकेन विनापरंतुपरमानंदे
 नजोसौकसांगादोद्देगहृतौजसां किंमपिताप्रोतिप्रदनां भवत १३ विरहजुतवहाकुलीकृतानां प्र

स्वार्त ३ ५३

नादै २

नंद

१६ प्रसादोदयात् ३४ भवज्वरनिवृत्तयं प्रतिपद्यते न त्वत्तत् प्रवालमिदमौषधं रुदिसत्सुधां धरियेत्
 अपश्यमिह वृजयेदियं वासनालक्षणे वृत्ते विजने वने फलफलां वु संशालयेत् ३५ पदं भोरुहं भो
 दधाति त्वदीयं महे शांति साक्षात्सदा मस्तकेन विधि सावदांसी प्रवन्नाभिप ज्ञादतः कः समस्त सम
 स्तम्बरस्यात् ३६ अक्रूरं न्यस्तुतिमोचरस्य म्लाकैरतिम्लोकर वैरं कर्वात नतः प्रणमं शिरसा
 मिरामं पुनः पुनः प्रेमसमुद्रमग्नः ३७ नाना गुणैर ३८ ॥ इति श्री हरिविलासे चतुर्थः सर्गः ४ ॥ संयु
 तं वाजिभिर्वायुवत्सत्वरैश्चामरैश्चारभिसत्वरैः सर्वतः नोदयामास तं राम दृष्ट्या नितं गंदिना
 नंदनः स्पर्धने सुदरं १ तन्मुखो जतकथा कदंबका कर्णेना विदितवर्त्म वेदनः माधवोऽथ सहसैवैष
 शलो पश्यति स्म मधुरां पुरां पुरः २ सुगन्धाः प्रदोषपदुल्लो प्रशमनयन्निपत्यार नैरवसरै वसनांचलेन
 अंगस्थ भवणमलिप्रकराः परं तु तासां रथा विदधते वतचे हितं तत ३ पश्यति युत्र यमुनां मस बद्ध
 वाहनामैर्गिगंकवदनाः परिपृण्ति तां अंभो विहारविहितोदरवारिजाह्वा वज्रो जवी सविनोदवि
 टावलीभिः ४ दिनकरं जालेयं संशोषितेषु प्रलयरुह न कल्पैः केलिवायां जलेषु अलिकुल
 परिपीता अप्यमदामरं राजलज्जं जठरजातोः रविवत्सूरयति ५ आसप्तसौधशिखरात् नवा
 तथा निरुत्तलस्तनद्वयभरप्रमतः कणचित् प्रहालयति वदनं वनिताः प्रभाते यस्यां सदा सर

रा ४

गु

कर ३

सारको प्रापः सलालं ६ अन्यत्रभिच्छिन्ने तेषु शालो वपुर्वियोगे परमं पदं यत् यस्यां सदा मधुमदप्रसक्ता
 वारोगना तस्युरवमा पुवंति ७ सरभसंमंत्रगायते कयचित्सुतनुजनेन विलासवापिकीर्माः जलदनुहि
 नभासिमासि यस्यां चलमकरं मकरदवत्सुजातं ८ ररुसिदिलिखितस्य प्राणनाथस्य चित्रं दृष्टव्यं परि
 भांभगे कभमिः चकितवपलचहो वी सवजं सखीनी स्मितसुमगमुवप्रीलज्जिते यत्रयोवा ९ अवि
 रजभगव धेकतानाः प्रमदजला दृष्टिः श्रुतपंचा निमिषमिव दिनं नयैयस्यां कतिभागवतोत्तमा
 नराश्वत् १० इदं शिं कं विद्वजकं समागतस्मा गुपाचैरु रिरं वराणि अतः सनो दादलु नान्तो सशि
 रः कुराये एगुलागुवर्जो ११ ततो वसित्वा वसनानि सप्यकं पातावरो साव सितं चर श्रुशोवा
 ल्यदा जोयकदं प्रकायते यो तदा काचन का निरासीत १२ निरीक्षितः सो धरारस्थिता भिस्तो राज
 धानी पुरसुंदराभिः समग्रगोपा वलिमध्यवर्जो विवेकस्मैव स्त्रः १३ तमां गतं भयमुखानि शम्यस
 मर्ग्यैः सहितः समंतात् कंसः कृतान् प्रतिमल्लमल्लो रंगस्थला मंचपुराचकार १४ यत्र स्थितः कंस
 महीश्वरो सो भूरेव तः शस्त्रसमेतहस्तैः स्थितं तदेवाभिसमारशो रि स्वासेन हो सहितः सुरु
 हिः १५ जिघांसया तस्य समागता ये मल्लामदा धाधरणी धुकल्पाः सर्वे पितृतेन वलोद्धतेन नीताः
 पदं प्रेतपतेः क्षणेन १६ अथ परमलाघिन्ना मंचुमारुघतुंगं गपतिरिव भोगिभोगप्रभेण अहं
 तदस्मिना डाकं फातयामास मखान् विजमनो पदं संप्रकोपात् १७ कुसुमवदिरका

८

रं ४
क ५

दै

12

कति ५

८

शीटं

प्योत ६ जीमो २ नं

नंदः

८

राशति
पक्षे

रभीकतोदकां प्रापतां भगवतां विवस्वतो नंदिनां सकल नंदनः २५ बल्लवैः सह दिगं प्रवृत्तौ तौ स्थि
 तौ पुलिन एव निर्मले स्नानुर्मभासितमः सुमल मधुसकारिणि मम जुवेस्मवः २६ तमेव साक्षा
 मुरुषं पुराणं पुरारि मुर्याभरसे व्यक्तान सतत्रे दद्याव हिरंतस्य प्रमणास्तवं तस्य तान सम्यक् २७
 अजा मिलरलातले मलिन मूर्तिरासां नमस्तान्तेन सदृशः कृतो न च विलोकितः कुत्रचित् अ
 हो अपि तवाभिधस्मरणतः समुज्जो भवत्तदा प्रभृतिना धवत्सु यिसुखे खलखलति २८ अपस्त
 यभवत्यदारविंदं परमानंदमं दशोभमानं अधुनाः कतिचित् पापयोधे विषकल्या निषदान्भजं
 ति शस्यत २९ मम सुतुरसो मम प्रियासौ धनमेतन्मम मंदिरं ममेतत् इतिकेशवत्पे सगिरतेन
 पुनर्नाम तवाभिराममेतत् ३० अनित्य सुखलक्ष्ये कतुषु कर्मकाके च न स्वयं च पचनिदुराः पशु
 वधं मखं कुर्वते परंतु परमापत्तस्तव पदारविंदं यं हतांतकमहाभयं हृदि न चिंतयंति प्रभो ३१ निरंतरनि
 रादराः सुत सुदृक् सुहृत्सम सुप्रसन्न मनुमान सागिरि गुहा गृहाका सिनः प्रतिलोभवल्लया कलित
 कोतुकाः साधकं नयंति मतिमज्जनाः जनपते जनुः केचन ३२ जलजंतु धृतो जलं गजैः पशुरप्येव भवत्स
 तिवकार सदसिदुरै रतस्त्वमेव स्मरणीयो विपत्सु विश्ववधो ३३ गृहं सुरसमं दुर्मस्यितमारमास्य
 दिनां मतिर्गुहं त्वं हृदपुरं नेगभंगप्रदं यशः शशिवदुज्ज्वलं ज्वलनवत्पुतायः प्रभो समग्रमिदं माप्यते तव

गुरु

सि २

८

तिदिवसं वृजवामलोचनानंदिवसगणनयांगुलीफलानां तनुतनुहंत समग्रं मां सात् ४४ अपिरजनि
 पुनिद्रादेन्यहनाहगांतीदुरुहुरतिवासावर्षवर्षासरोभूतपुतिलवदियोगव्याकुलानां वधूनं पर
 भूतकृतजल्यः कालकल्पमृज १५ हरहरविरहाग्नेौ प्रोदतानं प्रमाते मलयजहरहराहारसंसर्ग
 सारात्तु जजनतस्तु एनीनां मधुधाम्नां भास्वगं विदुचतटस्थं गिरतां गहतेस्म १६ रतिनायक
 सम्यक् प्रतप्तवृजनारीनयानां बुसिधुं भातप्रतिसमृजगामभानुकन्याविमुक्तस्य विलोकनोत्सुकत्वा
 त १७ अमृतं गरुलं वदति यद्रुष जस्तन्म तमुनमं सखिवितनोत्सुधतद्युतियति परित्रापीनित्रिकाचिद्व
 वीत् १८ नशैवलं शैवलिनी बुकिंचिन्न पुस्करं पुस्कर एषु तदुत्तनवोम एणालानि मणालिनी वस्मरपु
 तपुप्रमदोपवारात् १९ चक्षुश्चैतै प्रचुरपुष्करविंदु वंदरौ प्रीभवस्युपपयोधरायाः मुक्ताफलैर्विदुधि
 रत्रिपुरारिपजां प्रापुं पुनः प्रियं मिव वृजवारिजाद्यः २० पुण्यान्यपुण्यान्यपि पुष्कलानि वृजप्रियाणामि
 तितर्कयामः सर्वेष्विस्मां जतहृदितो योगो वियोगो विभवव्यसात् २१ अलिङ्गति स्तनयुगं हरिं शंदरेण
 विंवाधरं पिवन्निवल्नमपाकरोति वंशारवै नवनवैश्च मुदं ददाति स्वप्रेकपानददशो सुदशोति शम्भुत् ॥
 २२ इति तदिरतानलाकुलनां केशशतानिलेभिरभगवान्विविधदमहि जान्यधिपश्यन् शनैश्च
 नैरंगात् २३ अनिमिषं सखनद्विद्विमातेन हरा इयचरणतुरंगात् तलीभरेण गगनमभिगते
 नालिङ्गतायां समतात्सुरसरतिपयेजैः पंजत्वप्रपद २४ वीचिचंचले विहंगमावतां पद्मं निरु

14

५९

लाल

का १

ध २

79

15

ह

तरंदि

धुनाहृदयाधिनायां मुग्धां मुग्धां कुरुत
 यो धराः पृथिव्यं कजलोचनाभ्यः २५
 विलासचंपकधनुर्वर्षा लतामंजरीलेख
 लासिनीजनमनःकं पापशंका भवत् २६
 प्राप्तरुषप्रकर्षः विहितविपुलवर्णजं वरेण
 धेऽधुगवामदृशो गगनं गुरुवंपवत्स्यत्
 २७ प्रलुपतिमिरपिपत्युः प्रार्थनीमिच्छुसखा
 शस्त्राभलगानप्रकारः फलिनमिव शिखंज
 स्पत्रिभुवनपतिचापंगोपुरत्वे प्रपदेयुषिविरस
 तिस्रलोकान् ३० सप्तन्येव निरंतरं निवसन्ति
 रांसदादुर्दिनं एवं यद्यपि हृदयानि तदपि स्वर्ग
 प्रपदेयुषः ३१ ब्रह्मागनेव विजहो सरिडुन्नत
 वक्रवाङ्मता भदि हृत्कवित्वमिव के किरतं न

माविविधं विलुपं रस्यं शरं सुखं विगर्जितकैतवेन पा
 म्भो वाहुरुरद्विभो निवसनं धां ताद्रिद्विषयधीवदपस्य
 वाव्योमकवोपले विरचितो चामाकरस्पसुरका म्पाथवि
 प्रथनभसि निरीत्य व्यापृदिच्छत्रवालं सजलजलदजात्
 लकंठो मंदमृदुलकंठो नाद्युमंगचकार ३० हृदयं विद
 रं लसदुधरं विलसच्चपलंचपलंचपलंचपलंचपलंच
 चपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंच
 चपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंचपलंच
 किं नरवजीवेकार २८ धनसमयमहीभूत्य
 वयोभिः प्राप्पंका मिषकाः कुक्कवयश्च
 मित्राधनलोकनंपथाः पंकसमाकुल
 जनाह्लासकसस्यात्यन्तिनिमिन्न
 वेवेदंतिनामिव मंतं छविनीरा
 जे ३२ मधुमधुरिममंगि

मुनिः

वर्षा

पितृत्वचिंताच्युतमतयोमतयेधितोवभुः १० विकसन्ति सहकारे स्फार
 टीरे मंदमंदसमारे कलपतिकलवाचं को किं चैतदृष्टः क्षणमपिनम
 तं ११ कृजितानि कलपन्वनप्रियोनप्रियो विनस्यन्ती वसंतयोः कामरुताशस
 रं मनो बुजे व्यधात् १२ जगो विवाहावसरं वसादरात् १३ श्रीस्वादितं स्वादुमरंदवि
 जः प्रीतमनाः मनोहरं मुकुं मुकुं मंगलमंत्रादसामोदभरैरकार्षात् १४ पाथानां प्रमे
 वरसुंदराभिः माकंदपुष्पं प्रमदाजनस्य प्रमेवने पत्रोक्तिताः पादपाः निःस्वासां वदुः स
 दिनंदेत्यं हृदियो यमुं दृश्यंते स्म दिगं वराः प्रियाधर संकषाः पयुः प्राणिनः २१ मही मंज
 रतुल्यं वातावकुसर्वतः पापं पापमिदं कंदं प्रसूतं प्रसूतं मरं दोमरं दे मिलिंदेमदो भूत २२ ॥
 मंजुषी भूतपाथो धरारब्ध हृषी सुसधः किं न सारं भूदंगमंगलरवभुत्वाय तं कृजितं २३
 दृष्टां जं वरं मं वरं धनकतं सौदामिनं नयसकाणाकलीनसोत्सवप्रियतमं पाथाय पुर्मं दिरं
 ध्यमुष्यभरानतागणतस्वधावसधा तले स्मिन्नतिशयपरिभोगं भेजिरे विस्मृता पाः कुव
 २३ अभिनवयवस श्रीशालिनिस्म पारवदिमुक्ताः कामकेलिप्रसंगात् २४ हृष्यं न्यवश्यम
 लयशानीये सुग्धमुग्धे क्षणायां मण

